

Täysistunto

Tiistai 7.2.2023 klo 13.59—17.53

3. Hallituksen esitys eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkö-energialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 324/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan ensi alkuun enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.00 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi toimeenpannaan hallituksen loppuvuonna tekemä päätös kotitalouksien tukemisesta sähkökriisissä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesta sähkötuesta annettua lakia sekä väliaikaisesti tuloverolakia ja Energiavirastosta annettua lakia. Ehdotettujen lakien tavoitteena on tukea kuluttajia poikkeuksellisen korkeiden sähkön hintojen aiheuttamassa haastavassa taloudellisessa tilanteessa erillisellä hyvityksellä sekä mahdollistaa niin kuluttajien kuin muidenkin asiakkaiden pidemmät sähkölaskujen maksuajat.

Arvoisa puhemies! Venäjän energiasota Eurooppaa kohtaan on aiheuttanut niukkuutta energiasta ja johtanut energian hintojen nousuun. Hallitus linjasi ensimmäisistä täsmätoimista energiakriisiin vastaamiseksi noin vuosi sitten. Tuolloin toimet painottuivat erityisesti liikenteeseen, esimerkiksi työmatkavähennystä korotettiin määräajaksi ja jakeluvelvoitetta alennettiin väliaikaisesti. Samalla päätettiin laajemman tulo- ja alueperusteisen tuen valmistelusta siten, että tuki olisi hallitusneuvotteluihin mennessä valmis ja siten seuraavan hallituksen käytettävissä.

Sähkön hinta puolestaan alkoi nousta merkittävästi viime kesänä, ja hintahuiput nähtiin elokuussa ja marras—joulukuun vaihteessa. Sähkön hintojen nousu poikkeaa huomattavasti tavanomaisesta markkinatilanteesta, jossa esiintyy vain satunnaisia huippuhintoja. Taustalla on useita syitä: Venäjän rajoitukset putkikaasun tuonnissa Eurooppaan ja siitä markkinoilla syntynyt huoli kaasuväarojen riittävydestä tänä talvena, päästöoikeuden hinta, haasteet ydinvoiman tuotannossa eri puolilla Eurooppaa ja se, että täällä Pohjoismaissa vesivarastot olivat viime vuonna tavanomaista tyhjemmät.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

Hallitus päättikin syksyllä sähkön korkean hinnan vuoksi verotuksen kautta myönnettävästä sähkövähennyksestä, Kelan kautta maksettavasta sähkötuesta ja sähkön arvonlisäveron alentamisesta. Syksyn päätöksiä tehtäessä täytyi ottaa huomioon sähkön riittävyys ja siitä seurannut tarve säästää sähköä. Tuet oli määritettävä siten, etteivät sähkön säästämiskannusteet vaarantuneet. Tässä kohtaa haluan antaa kaikille suomalaisille ison kiitoksen — niin kodeille kuin yrityksillekin. Olemme loppuvuoden aikana onnistuneet säästämään sähköä saman verran kuin aikaisemmin toimme sähköä Venäjältä. Se on hieno saavutus.

Arvoisa puhemies! Loppuvuoden hyvin korkeiden hintojen vuoksi hallitus on päättänyt täydentää syksyllä tehtyjä sähkötukipäätöksiä. Hallitus esittää kotitalouksille takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä, jonka määrä perustuisi vuoden 2022 marras- ja joulukuun sähköenergian kulutukseen ja loppukäyttäjän sähköenergian hintaan vuoden 2022 marras- ja joulukuun sekä vuoden 2023 tammikuun aikana. Tuki lasketaan takautuvasti siksi, että se ei mene päällekkäin aiemmin päätettyjen tukien kanssa. Tammikuun 2023 hintaa käytetään laskennassa, jotta vuodenvaihteessa kalliimpaan sopimukseen vaihtaneet saisivat myös apua tästä hyvityksestä.

Sähköhyvitystä maksettaisiin laskennallisesti neljän kuukauden ajalta siten, että sähköhyvitys olisi kuukausittain 50 prosenttia sähköenergiailaskusta 90 euron omavastuun ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 700 euroa kuukaudessa. Sähköhyvitys koskisi niitä kuluttajia, joiden sähkönmyyntisopimuksen mukainen sähköenergian hinta on ollut yli kymmenen senttiä kilowattitunnilta, sekä niitä, joilla on pörssisähkön hintaan sidottu sähkön-toimitussopimus. Sähköhyvityksen saisi automaattisesti edellytysten täytyessä, joten kuluttajan ei tarvitsisi tehdä mitään sen saadakseen.

Arvoisa puhemies! Lisäksi ehdotetaan, että sähkön vähittäismyyjien tulisi asiakkaansa pyynnöstä myöntää lisämaksuaikaa tammikuun ja huhtikuun 2023 välisenä aikana tapahtuneeseen kulutukseen liittyville sähköenergiailaskuille. Ehdotetulla sähkölaskujen maksuaikojen pidennyksellä pyritään osaltaan tukemaan kotitalouksien ja yritysten kykyä maksaa talvikuukausien kulutukseen perustuvat sähköenergiailaskunsa. Pidentetyt maksuajat voivat tasata sähkölaskujen aiheuttamaa taloudellista raskautta vuositasolla.

Kuluttaja-asiakkaille ja niihin rinnastettaville asiakkaille, kuten yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille, lisämaksuaikaa tulisi myöntää enintään 120 päivää kunkin laskun alkuperäisestä eräpäivästä. Lisämaksuajan myöntämisestä ei saisi kuluttaja-asiakkailta ja niihin rinnastuvilta asiakkailta periä kuluja, eikä lisämaksuajalta saisi periä korkoa. Elinkeinonharjoittajalle maksuaikaa tulisi myöntää yhteensä enintään 60 päivää. Elinkeinonharjoittajalta sähköyhtiö perisi lisämaksuajalta 1,53 prosentin vuosikorkoa.

Maksuaikojen pidentäminen merkitsee, että sähkön vähittäismyyjät saisivat saatavansa viiveellä. Koska tämä voi aiheuttaa myyjille likviditeettivajasta, esitetään, että niiden maksuvalmiutta tuettaisiin myöntämällä niille valtiontakauksia likviditeettitarpeen kattamiseksi otettavien pankki- tai työeläkevakuutusyhtiölainojen vakuudeksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa ja olemaan voimassa 31. päivään joulukuuta 2023.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitos, ministeri Lintilä. — Edustaja Suome-la, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

15.08 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tämän talven kriiseistä yksi suurimmista on Eurooppaa koetteleva energiakriisi. Tuhannet suomalaiset kaipaavat nyt kipeästi apua sähkölaskuista selviämiseen. Etenkin kotiaan sähköllä lämmittävien ihmisten laskut ovat paikoin olleet todella kohtuuttomia, vaikka he olisivat tehneet kaiken mahdollisen sähkön säästämiseksi. Siksi nyt on todella tarpeen antaa tukea sähkölaskuista selviämiseen. Tukea olisi ollut tehokasta kohdentaa etenkin sähkölämmittäjille, ja heillehän tästä pitkälti tukea meneekin.

Onneksi meillä on myös keinot näiden tukien rahoittamiseen. Energian hintojen nousutahan hyötyvät suuryhtiöt, jotka tekevät nyt ennätysvoittoja ihmisten ahdingolla. He pysyvät pyytämään entistä kovempaa hintaa sähköstä ja polttoaineista, koska niistä on pulaa. Osa näistä yhtiöistä tekeekin ennätyskovia voittoja kriisin varjolla, ja näitä voittoja me olemme nyt Euroopan laajuisesti verottamassa niin kutsutun windfall-veron kautta. Tätä ei pidä unohtaa, kun näistä tuista keskustelemme, myös rahoituskeinot on mietitty.

Samalla ei pidä unohtaa myöskään aiempia tukitoimia, joita olemme tehneet. Meillä on aiemmin päätetty sähkötuesta, verovähennyksestä, toimeentulotuen ja asumistuen laajenuksista sekä tuesta energiaremontteihin. Tiedetään, että mitä useamman suomalaisen koti lämpiää tai auto kulkee kotimaisen energian voimin, sitä paremmin olemme turvassa energiamarkkinoiden šokeilta ja sitä edullisemmin nämä ihmiset selviävät arjestaan. Sen takia etenkin tämä energiaremontteihin annettu tuki on niin merkittävä.

No, huomattiin kuitenkin, että energian hinta nousi tänä syksynä ja talvena vielä enemmän kuin ennakoitiin. Ministeri Lintilä hyvin avasi tätä asiaa. Toivottiin, että Olkiluoto 3 olisi alkanut jo pyöriä täydellä teholla, näin ei käynyt. Muutenkin Euroopassa on ollut ennennäkemättömiä haasteita energiantuotannon saralla, ja sen takia nyt lisätoimia tarvittiin kiireellisellä valmistelulla. Mielestäni on hyvä, että tähän tarpeeseen on pystytty vastaamaan. Samalla on huomattava, että kiireellä on myös kääntöpuoli, ja se on se, että tuet eivät kohdennu niin tehokkaasti kuin ne voisivat. Tuet tulevat siis toisin sanoen kalliiksi. Ja toisaalta, kun me olemme rakentaneet tukea toisen päälle, niin voi olla, että kaikki ihmiset eivät tiedä, mistä kaikkialta apua voisi saada. Sen takia jatkossa onkin tärkeää miettiä yhtä yksinkertaista tukimekanismia tällaisiin kriisiaikoihin.

Vihreät esittivät jo viime helmikuussa valmisteluun energiarahaa, joka maksettaisiin kaikista eniten energian hinnannoususta kärsiville, pieni- ja keskituloisille kotitalouksille. Nythän tässä esityksessä ei ole ollut mahdollista tehdä mitään kohdennusta tulotason perusteella. Rikkaimmat suomalaiset saavat tukea siinä missä köyhimmätkin tämän mekanismin kautta. Ei ole pystytty sulkemaan ulos vaikkapa loma-asuntoja. Jälleen kerran euroja menee tietyllä tapaa hukkaan, ja sitten toisaalta kaikista pienituloisimmille ei saada yhtä laajaa tukea kuin mitä olisi voitu saada, jos tämä summa olisi kohdennettu nimenomaan heitä priorisoiden. Hehän ovat sitä väkeä, jolla kaikista isoimmat haasteet ovat edessä. He ovat niitä ihmisiä, jotka joutuvat miettimään, lämpiääkö koti, kulkeeko auto, ostetaanko ruokaa vai ostetaanko lääkkeitä. Sen takia nimenomaan pitää jatkossa valmistella ne toimet, joilla näille kaikista pienituloisimmille pystytään kohdentamaan riittävä apu ja tuki.

Kuten sanottua, meillä toimeentulotukea on laajennettu, asumistukea on laajennettu, mutta on ihmisiä, jotka eivät pysty näitä tukimekanismeja käyttämään. Toimeentulotuki on varsin byrokraattinen, siellä on hyvin tiukat tulorajat, ja varsinkin pienituloiset työssäkäyvät ihmiset jäävät monien näiden tukien ulkopuolelle. Sen takia todella tarvittaisiin se energiaraha, jonka kautta voisi kohdentaa tukea eniten tarvitseville. Valmistelu on nyt vauhdissa. Valtiovarainministeriö antaa meille pian tiedon valmistelun kulusta, ja toivon, että seu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

raava hallitus tästä päättää aivan viimeistään, koska valitettavasti näköpiirissä ei ole Venäjän kohdistaman hyökkäyssodan päättymisen. Nämä kriisit saattavat jatkua vielä pitkään, ja silloin olisi suotavaa, että toimet voitaisiin tehdä vielä tehokkaammin kuin mihin me olemme nyt pystyneet.

Korostan vielä, että on parempi tehdä kiireellä tarvittavat tukitoimet, vaikka ne eivät ole täysin optimaalisia, kuin jättää toimet tekemättä. Mutta tästä ajasta pitää nyt ottaa opikseen ja jatkossa kohdistaa tuet tehokkaammin. Tähän energiaraha todella antaisi mahdollisuuden.

Samalla ei toki pidä unohtaa, että Ukrainan sodasta tietysti kärsivät kaikista eniten ukrainalaiset, ja sen takia on tärkeää, että Suomi on kohdentanut apua nimenomaan ukrainalaisille. Sen takia on myös tärkeää, että huolehdimme koko Euroopassa yhteisesti tämän kriisin ylitse kulkemisesta, jotta missään Euroopan maassa tuki ukrainalaisille ei pääse heikkenemään. Nythän me jo näemme, että Venäjä-myönteiset populistipuolueet pyrkivät lietsomaan sellaista ajatusta, että eurooppalaiset maksavat liian kovaa hintaa tästä Ukrainan sodasta. Silloin meidän on suomalaisina muistutettava, että sen kovimman hinnan maksavat ukrainalaiset, emme suinkaan me, vaikka täälläkin tilanteet haastavia ovat. Näitä yhteisiä tukitoimia, yhteistä koordinointia varmasti tarvitaan siis myös jatkossa, vaikka tällaisilla hyvillä kotimaisilla toimilla saadaan täydennettyä tätä eurooppalaista palettaa.

Nyt on todella samalla aika katsoa tietysti pidemmälle, vahvistaa Suomen energiatietoisyyttä. Me olemme joutuneet korvaamaan venäläistä fossiilipolttoainetta ei juurikaan parempien öljyntuottajamaiden tuottamilla polttoaineilla. Jos katsotaan vaikkapa Saudi-Arabiaan tai Venezuelaan, niin eivät ne paljoa parempia vaihtoehtoja ole. Sen takia kaikista järkevintä ja kestäväntä olisikin pyrkiä pääsemään eroon tästä fossiiliriippuvuudesta. Kuten sanottua, mitä paremmin saamme Suomen talouden pyörimään kotimaisen ja eurooppalaisen päästöttömän energian voimin, sitä kestävämmällä pohjalla me olemme tulevaisuudessa. Tämähän on Suomen erottanut monista meidän vertailumaista, että meillä vihreää siirtymää on tehty jo vuosikymmenten ajan. Meillä uusiutuvaa ja päästötöntä energiaa on jo enemmän kuin verrokkimailla, ja siksi suomalaiset ovat olleet paremmassa asemassa kuin vaikkapa monet Keski-Euroopan maissa asuvat eurooppalaiset. Ja sen takia todella tätä vihreää siirtymää on nyt jatkettava. Muuten me emme pääse eroon tästä fossiiliriippuvuudesta, muuten olemme sitten jatkossa sidoksissa muihin diktatuureihin kuin Venäjään, ja se tuo mukanaan sekä taloudellisen hintalapun että ulkopoliittikan vaikutuksia. Sen takia todella tätä siirtymää on nyt jatkettava. Se on sekä Suomen talouden että ilmaston ja ympäristön etu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Niikko.

15.15 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Toki tässä nyt on hallitus taas tekemässä toimenpiteitä suomalaisen sähkön- ja energiankäyttäjän hyväksi, mutta valitettavasti tosiasia on se, että taas tullaan pikkasen viiveellä näitten esitysten kanssa eduskuntaan. Nimittäin tämä esitys on hivenen sekava, ja näitä esityksiä olisi voitu tehdä ajoissa syksyllä. Esimerkiksi perussuomalaiset ovat vaatineet jo hyvin pitkän aikaa muutoksia polttoaineen verotuksen alentamiseen ja sitten näihin energiatukiin. Jostain syystä siellä hallituksessa on jotain semmoisia, mitä me emme tiedä, mistä se johtuu, että ne tulevat niin viiveellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

Tässä esityksessä sähköhyvitykselle määritellään omavastuuosuudeksi 90 euroa kuukaudessa, ja yläraja olisi 700 euroa kuukaudessa. Korvattava prosenttiosuus olisi kuitenkin vain sen 50 prosenttia, ja sopimushinnan tulee olla vähintään kymmenen senttiä kilowattitunnilta. Aika hankala tämä nyt on lukijan tällä lailla nopeasti tulkita.

Hallitus on tuonut erilaisia muitakin esityksiä tämän energiakriisin aikana, kuten esimerkiksi ylimääräisen lapsilisäkorvauksen joulukuussa. Ja sitten on windfall-veroa ruvettu perimään sähköyhtiöiltä, jotta saadaan sieltä sitten voittoja perittyä vähän takaisin päin. Ja on arvonlisäveroa alennettu, ja sitten on tullut kotitalousvähennystä ja sähkötukea pienituloisille. Tämä on aika monopolvinen paketti. Tämänhän olisi voinut tehdä paljon yksinkertaisemminkin, mutta en tiedä, miksi hallitus on pilkkonut tämän tällaisiin osiin, joista kansalaisen on hyvin vaikea saada selkeyttä, mistä hän nyt hakee ensisijaisesti tukea kallesiin sähkölaskuihinsa.

Joulun alla, pääministeri Marin ja ministeri Lintilä, selittivät meille, että ministeriössä on tehty valmistelutyötä jo budjettiriihestä asti. Valitettavasti työ- ja elinkeinoministeriön virkakunta kuitenkin paljasti tehtävän tulleen vasta 13.12. Tämä on se tosiasia, mitä ette saa kyllä muutettua, että tässä on vedetty liian hitaasti. Mutta täytyy tietysti kiitostakin antaa: Tämä on positiivista hallitukselta, että kansalaiset vihdoinkin saavat lisähyvityksiä moninkertaisiin lämmityskustannuksiin. Tämä on kuitenkin positiivista, että olette tähän heränneet.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön arviointineuvosto on antanut tänään lausunnon, ja se on aika tyyli: tämä tuki kohdistuu pääosin hyvätuloisille, esitys on valmisteltu hätäisesti — he arvioivat näin — ja siinä on jätetty arvioimatta sen vaikutus sähkömarkkinoihin. Nyt tätä arviointityötä eduskunnan valmistelussa on hyvin vaikea tehdä kiireessä. Jos me halutaan tämä nopeasti voimaan — ja luulen, että tämä pitää saada nopeasti voimaan — nämä vaikutusarviointit jäävät vähäisiksi.

Hyvää tässä esityksessä on se, että sähkölaskulle myönnetään lisämaksuaikaa, ja se on äärimmäisen tärkeää, että ihmisillä ei menisi perintään näitä laskuja enempää. Tätä on peräänkuulutettu jo pitkään myös kuluttajajärjestöjen edustajien toimesta. Tässä on kuitenkin toimittava niin, että pitää itse hakea se pidennys. Pitäisi niin kuin kovaan ääneen kuullut, että jokaisen tulee ymmärtää hakea se pidennetty maksuaika tammi—huhtikuun kulutusta koskeville sähkölaskuille.

Jäi vielä epäselväksi, että onko se sitten niin, että jos sitä 120 päivän maksimilisäaikaa ei hae, niin sähköyhtiöt toimivat kuten nytkin elikkä laittavat perintään niitä aika nopeasti, jos ei sähkölaskuja ole maksettu. Eikö tämä voisi kuitenkin vähän niin sanotusti automaattisesti mennä niin, että niitä ei perintään laitettaisi, koska kaikki eivät sitä ymmärrä tehdä?

Mehän tiedämme, että kaikkiaan 5 600 ihmistä sai jo viime vuonna maksuhäiriömerkinnän, jonka perusteena oli maksamaton sähkölasku. Se on äärettömän iso luku, ainakin näiden tietojen mukaan, mitä meille on tullut. Itse olen saanut paljon tietoa myös siitä, kuinka nopeasti yhtiöt laittavat perintään tälläkin hetkellä sähkölaskuja. Eivät he ole muuttaneet toimintaansa. Esimerkiksi Vantaallakin toimiva sähköä myyvä Oomi-yhtiö: hyvin nopeasti ne menevät perintään, jos niitä ei ole maksettu. Tässä joustavuus ja inhimillisyys ovat kyllä unohtuneet yhtiöiltä, ja nekin ovat kaiken lisäksi kuntien omistamia yhtiöitä ja palvelevat kuntalaisia. On se käsittämätöntä, ettei löydy joustoa ilman lainsäädäntöä, pakkoa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä sen asian ottaa tässä esille, että moni sähköä käyttävä henkilö on tehnyt näitä kiinteitä kahden vuoden sopimuksia, kun vanhat sopimukset ovat menneet poikki. Ministeri, hyvin tiedätte sen, että siellä on kiireessä tehty hyvin kalta sopimuksia. Siellä on tehty 30, 40, jopa 50 sentin kilowattituntisopimuksia kahdeksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

vuodeksi. Ja nyt tällä hetkellä, kun me tätä keskustelua käymme, energianhinta on 6,3 senttiä kilowattitunti ja kuukauden keskiarvo on 9,07 senttiä kilowattitunti. Eli on se kyllä kohutuutonta, ihan rehellisesti sanottuna, jos ihminen joutuu olemaan sen koko kaksi vuotta kiinni siinä sopimuksessa, minkä hän on siinä paniikkitilanteessa tehnyt, kun hän ei tiennyt, tuleeko sota Eurooppaan ja voiko sähkön hinta olla jopa se 2 euroa kilowattitunti, mitä peloteltiin. Oliko se enintään 4 euroa kilowattitunti, mitä sai lain mukaan ottaa, vai 2 euroa? Kummin se oli, ministeri? [Mika Lintilä: Neljä euroa!] — Neljä euroa. — Ihmiset pelkäsivät oikeasti, kun uutisissa sanottiin, että se hinta voi nousta euroihin. Ja nyt nämä ihmiset ovat ahdingossa. He eivät saa apua kuin neljäksi kuukaudeksi hallituksen esityksestä. Neljän kuukauden jälkeen tätä tukea ei enää saa. Mitä nämä ihmiset tekevät sen jälkeen, ministeri Lintilä ja hyvä hallitus? Miten te autatte näitä ihmisiä? Me emme saa unohtaa niitä ihmisiä, jotka ovat pulaan joutuneet.

Vielä lopuksi täytyy sanoa, että vaikka meillä suomalaisilla on vaikeata, niin kyllä on vaikeampaa siellä Ukrainassa. Meidän täytyy osoittaa sympatiaa ukrainalaisille, jotka palelevat tänä talvena. Yksi erittäin hyvä tapa osoittaa apua on, yhden esimerkin vain sanon: Näitä järjestöjä on lukuisia, [Puhemies koputtaa] kuten esimerkiksi semmoinen kuin ukrainanhata.fi. Sieltä voi lahjoittaa kamiinaan 100 eurolla ukrainalaisille perheille, [Puhemies: Näin!] jotka voivat lämmittää kotinsa, ja ne kamiinat valmistetaan Ukrainassa. Elikkä me kaikki, jotka haluamme, voimme osallistua ukrainalaisten talojen lämmittämiseen myös Suomesta käsin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kaikki voimme osallistua, ja nyt aika on päättynyt. — Edustaja Könttä.

15.22 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tämä sähkön hintakriisi, massiiviset sähkön hinnat tavallisille suomalaisille, on koetellut hyvin laajasti yhteiskuntaa ja aiheuttanut jo olemassa olevien kriisien lisäksi epävarmuutta. Meillä monen suomalaisen asuntovelan korot nousevat, ja inflaatio kiihtyy ja on vaikuttanut Suomessakin todella suuresti. Sen lisäksi sähkön hinta on noussut, niin kuin täällä on kuultu sekä ministerin alustuksessa että edustajien puheenvuoroissa. Tämä tuki on hyvä. Mieleeni tulee, kun tuossa loppusyksystä asiantuntijat arvioivat ensimmäisiä tukimuotoja ja sanottiin, että ne ovat liian massiivisia: no senkin jälkeen on onneksi tartuttu toimeen ja tehdään näitä uusia tukia, joista tässä nyt on käsittelyssä jälleen yksi.

Näihin kohdennuksiin liittyvät haasteet, kyllä minä ne allekirjoitan. Näin nopeassa ajassa on varmasti hankala ollut luoda täydellistä mekanismia, jolla pieni- ja keskituloisille kohdennettaisiin eniten tätä tukea, mutta toivoisin, että meillä olisi ministeriössä tulevaisuudessa vastaavien kriisien varalle, liittyvät ne sähköön tai johonkin muuhun tilanteeseen, mekanismi siihen, että tukea voitaisiin yhteiskunnan toimesta kohdentaa oikein juuri heille, jotka sitä eniten tarvitsevat.

Toinen kysymys, jota toivon valiokunnassa täällä eduskunnassa käsiteltävän, on tämä mahdollinen viive näiden maksatusten kanssa. Ennen muuta energiateollisuus on kiinnittänyt huomiota siihen, onko tämä nyt esitelty malli sen kaltainen, että energiayhtiöillä menee tässä aikaa lopulta antaa se tuki kansalaisille. Ja toivon myös, että tässä kannustetaan eduskunnan toimesta siihen toimintamalliin, jotta kansalaiset saavat tuen mahdollisimman nopeasti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

Ministeriltä kysyisin: Meillä on muutamia yhtiöitä, jotka ovat pitäneet hinnan kohtuullisena, ja nyt nämä yhtiöt joutuvat myös luomaan aika kalliit tietojärjestelmät, ikään kuin maksamaan tähän till, päälle. Huomaatteko, oletteko havainnut, miten tämmöiseen tilanteeseen voisi joutua, siis niin, että nämä kunnan omistamat yhtiöt, jotka ovat vaikkapa Äänekoskella tuolla omassa maakunnassani pitäneet hinnan kohtuullisena, joutuvat rakentamaan nyt tietojärjestelmiä kalliilla? Näitä on muutamia yhtiöitä Suomessa.

Edustaja Niikko aivan oikein totesi ja ihmetteli, että meillä on kunnallisia energiayhtiöitä, ja tästäkin salista iso osa on näiden kuntien päätöksentekijöitä. Tämä on outo tilanne, että kunnalliset, veronmaksajien omistamat yhtiöt ovat nyhtäneet rahaa ihmisiltä.

Vielä, arvoisa puhemies, lopuksi haluan kiittää siitä pitkästä politiikasta, jota Suomi on viisaasti tehnyt. Aikanaan ministeri Pekkarisen risupaketteja tässäkin salissa haukuttiin ja niille naurettiin, mutta olemme panostaneet kotimaiseen puuhun, ydinvoimaan, uusiutuviin siellä, missä kunnan päättäjät ja kuntalaiset ovat uusiutuville antaneet siunauksensa, ja olisimme paljon pahemmassa tilanteessa, [Puhemies koputtaa] mikäli olisimme enemmän riippuvaisia maakaasusta, öljystä ja kivihielestä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah, edustaja Essayah poissa. Edustaja Mäkinen, myös edustaja Mäkinen poissa. Edustaja Holopainen, Mari, edustaja Holopainen, Mari, poissa. Edustaja Kalmari, myös edustaja Kalmari poissa. — Edustaja Sankelo.

15.26 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan sähkön hinnan räjähdysmäinen nousu kertoo mielestäni kyllä hyvin paljon siitä, että tässä koko eurooppalaisessa sähkömarkkinassa on jotain pielessä pahan kerran. Jos on tosiaan niin, että Suomessa joudutaan sähköstä maksamaan näin kovia hintoja sen johdosta, että meidän järjestelmät ovat kytkeytyneet maakaasuun ja sellaisiin tuotantomenetelmiin, joita ei Suomessa edes käytetä, niin onhan se erikoista. Mutta niin kuin ministerikin kertoi, yksi keskeinen asiahan tässä muuttaman kuukauden aikana on onnistunut todella hyvin, nimittäin kulutusjousto. Se tarkoittaa sitä, että se haaste, mikä meillä kulutushuippujen osalta olisi saattanut hyvinkin olla edessä nyt tässä talvikuukausien aikana, nyt näyttää hieman paremmalta.

Niin kuin sanottu, sinänsä tällainen sähköhyvitys kuluttajille on tällä hetkellä hyvin tarpeellinen, ja itse kannatan sitä tehtäväksi. Mutta niin kuin edustaja aikaisemmassa puheenvuorossa toi esille, tässä ovat kuitenkin jotkut sähköyhtiöt olleet hyvin ajan tasalla, pitäneet kohtuullisia hintoja, nimenomaan tämmöiset pienet, paikalliset sähköyhtiöt. Voisi kysyä, onko tämä ajoitus nyt tämän hyvityksen osalta ylipäättänsä kuinka kohdallaan. Joittenkin yhtiöitten mielestä sähkön hintakriisi on ohitettu eikä paniikkiin ole siltä osin syytä, että hintataso on tippunut 40 sentistä huomattavasti alemmaksi ja näyttää siltä, että tämän kevään aikana kuluttajahintoihinkin tulee myönteisiä ratkaisuja. No, tässä katsotaan taaksepäin ja yritetään hyvittää hintaa aikaisemmilta kuukausilta, mutta mikä on ministerin oma arvio siitä? Tässä tuli aikaisemmissa puheenvuoroissa esille, että tässä olisi pitänyt lähteä liikkeelle pari kolme kuukautta aikaisemmin. Nyt me seuraamme tilannetta muuttavassa tilanteessa, ja monet sähköyhtiöt ovat sitä mieltä tällä hetkellä, kun he ovat tutustuneet tähän esitykseen, että tämän mallin pitäisi olla huomattavasti yksinkertaisempi ja myös asiakkaille ymmärrettävämpi, jotta he tietävät, mihinkä he ovat nyt tällä hetkellä oikeutettuja.

Näitä kysymyksiä tässä ministerille. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoiset kansanedustajat! Ilmoitan, että Kanadan kenraalikuvernööri Mary Simon seurueineen on saapunut seuraamaan täysistuntoamme. Eduskunnan puolesta toivotan arvoiset vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. [Suosionosoituksia]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Hänninen.

15.29 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa herra puhemies! Ihan alkuun voisin lyhyesti kertoa omasta sähkön keskihinnasta, miten se on kehittynyt. Itselläni on pörssisähkö, ja joulukuussa keskihinta oli 24,22 ja tammikuussa 7,92 senttiä, eli on onneksi tapahtunut myös muutosta tässä pörssisähkössä halvempaan suuntaan. Mutta joulukuussa kyllä, vaikka kuinka koetti sitä sähköä säästää, se lasku päätti huimasi, siitä ei pääse yli eikä ympäri.

Arvoisa puhemies! Sähkö on perushyödyke, johon jokaisella tulee olla oikeus. Kuten tiedämme, sähkön hinnan nousu on iskenyt suuren loven erityisesti kaikista pienituloisimpien ja sähköllä kotiaan lämmittävien kukkaroihin. Me vasemmistoliitossa ollaan esitetty jo kesästä saakka suoraan sähkölaskuihin vietävää tukea, mutta valitettavasti silloin esityksemme ei saanut pahemmin vastakaikua, ja vaikka esitetty suora sähkötukimalli ei ole täydellinen, niin pidän kuitenkin hyvänä, että korkeisiin sähkölaskuihin saadaan edes nyt jälkikäteen apua. On tärkeää, että näiden kriisien keskellä emme jätä ihmisiä pulaan ja varmistamme, että elinkustannusten kohotessa pidetään kaikki mukana.

Lopuksi vielä toteaisin sen, että kotitalouksien sähkölaskujen tukemista tullaan rahoittamaan windfall-verolla, joka kohdistuu energiayhtiöiden ylisuuriin voittoihin. Tällä verolla on toivottavasti myös ennalta ehkäisevä vaikutus kohtuuttomiin määräaikaisiin ja toistaiseksi voimassa oleviin sähkösopimuksiin, joiden varassa edelleen valitettavan moni perhe ja yritys joutuu elämään.

Arvoisa puhemies! Nyt kun ministeri on paikalla, kysyisin vielä tästä nykyisten voimassa olevien määräaikaisten ylisuurten sähkösopimusten hinnoittelusta ja niiden purkamisesta. Mikä on kohtuullinen sähkön hinta, ja onko mahdollista näiden kotitalouksien ja yritysten päästä jotenkin tästä määräaikaisesta sähkösopimuksesta eroon, kun siellä on kuitenkin sellaisiakin sopimuksia, jotka ovat jopa 50 senttiä kilowattitunnilta tai 36 senttiä — minusta sekin on jo kohtuuttoman suuri? Mihin me laitamme sen rajan? Edustaja Niikko minun mielestäni nosti erittäin tärkeän kysymyksen tässä esille, sen, että kun syksyllä peloteltiin sillä, että kilowattitunti saattaa olla jopa 400 senttiä, neljä euroa, niin siinähan paniikissa ihmiset sitten ottivat näitä kalliita sopimuksia, kun mitään muuta ei ollut saatavilla, ja sitten toinen vaihtoehto on se erittäin epävarma pörssisähkö. Mutta itse katsoin, että sekin on parempi kuin semmoinen 36:n tai 56 sentin kilowattituntisopimus.

Omasta äidistäni sanon sen, että hän asuu rivitalokaksiossa ja hänen toistaiseksi voimassa olevan sähkösopimuksen hinta on muuttunut automaattisesti, ja hän ei ollut ymmärtänyt, miten tämä hinta näin on muuttunut. Hän ihmetteli vain sitä, [Puhemies koputtaa] että kun viime vuonna sama lasku oli 32 euroa, niin nyt se oli 156 euroa. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Laakso.

15.32 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tämä todellakin on hyvä, että tällainen sähkötuki tulee. Tietysti se, mikä on huonoa, on se, että tämän olisi pitänyt tulla aikapäiviä sitten, koska kaikki merkit olivat nähtävissä. Tosin veikkaan, että ministeri välttämättä ei ole se jarru ollut, vaan ehkä se on sitten hallituksen yhteistyö, missä on tämä problematiikka ollut, koska kyllä me kaikki tiedetään, että tämä meni vähän mönkään ajallisesti, että tämä olisi pitänyt oikeasti paljon aikaisemmin saada.

Kun ministeri tässä on, niin haluaisin tiedustella tällaisesta asiasta, mikä päivällä aikaisemminkin tuli puheeksi, että kun yritykset eivät ole tässä asiassa mukana — ehkä näiden valmistelussa on — haluan edelleen olla huolissani siitä, että oli sitten yritys tai mikä tahansa, niin en ymmärrä sitä, että kenenkään annettaisiin joutua kärsimään siitä, että jotkut tuottavat sähköyhtiöt tekevät satumaisia voittoja. Katsoin viikkoja sitten keskustelussa, kun puhuttiin, että pitäisi tukea tietysti häntä, kenellä kaikkein tiukinta on, taloudellisesti, ja tavallansa annettiin ymmärtää, että tästä tehtäisiin joku solidaarisuusverotyyppinen ratkaisu, eli annetaan tukea vain niille, jotka ovat vähävaraisia. Mutta on pakko sanoa, että vaikka joku voisi luulla, että puhun omasta puolestani, niin en tosiaankaan puhu, vaan ajattelen sen vain näin, että miksi esimerkiksi edes kansanedustajan pitää maksaa sähkölaskustaan enemmän sen takia, että joku sähköyhtiö saa tolkkottomia voittoja. Ei se ole kenenkään vika, vaan sähköyhtiöiden pitää kantaa se vastuu, ettei tällaisia järjettömiä voittoja tehdä näillä järjestelmillä. Itsekin kolmen kuukauden aikana olen sähkölaskuja kolmen ja puolen tuhannen euron edestä maksanut, että olen talkoisiin osallistunut, mutta edelleenkin en ymmärrä, minkä takia meidän sähköyhtiön pitää tehdä sitten tolkkuton voitto.

Edustaja Niikko otti täällä myös hyvin relevantin ongelman esiin, koska nyt ovat useat ihmiset tehneet paniikissa sellaisia sopimuksia, että on ajatellut, että nyt ei pakka enää kestää millään maksaa näitä 50 senttiä per kilowattitunti -laskuja, ja on ollut pakko ottaa esimerkiksi 20:n tai 30 sentin ja jopa isompiakin sähkösopimuksia. Nehän nyt todellakin ovat tässä tilanteessa, kun hinnat lähtevät alas, kohtuuttoman suuria. Tiedän kyllä, että esimerkiksi omassa kunnassani oleva sähköyhtiö jo ilmoittikin siitä, että se tulee ottamaan nämä alas, mutta onko huomioitu millään tavalla sitä, että jos joku sähköyhtiö on oikeasti moraaliltaan niin löyhä, ettei itse tätä asiaa ratkaise. Onko teillä oikeasti valmisteilla joku asia, millä tämä asia [Puhemies koputtaa] saadaan sitten kuntoon?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

15.36 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itse olisin halunnut ottaa saman asian esille kuin edustajat Hänninen, Niikko ja kumppanit ottivat, että kyllähän se on kohtuuton niiden ihmisten kannalta, jotka viime syksynä tekivät uuden sähkösopimuksen, koska sähköä pitää tietenkin olla, ja silloin, kun futuurit olivat korkealla, he tekivät kyllä aivan väärälle tasolle tämän sopimuksen. Ja koska se on ollut pakkotilanne, niin kysynkin ministeriltä: löytyykö siihen mitään keinoa, että voidaan kohtuullistaa, jos he joutuvat sitten kaksi vuotta olemaan kiinni tämmöisessä sähkösopimuksessa, joka saattaa olla kymmenen kertaa kalliimpi kuin aikaisempi sopimus?

Ihan täysin en yhdy siihen kritiikkiin, millä sähkönmyyntiyhtiöitä tässä salissa on nyt ikään kuin syytetty, koska nämä myyntiyhtiöt toimivat sen sähköjärjestelmän perusteella ja ne tekevät futuurikauppaa tai termiinkauppaa, joka on kahdenvälistä kauppaa. Ja kun ne

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

myyvät sähköä, ne suojaavat sen, ja nämä termiini- ja futuurikaupat ovat juridisia sopimuksia. Ei niitä niin vain voi mennä purkamaan. Siellä on vastapuoli, joka on sitten kenties voittanut näissä sopimuksissa, ja toinen puoli on hävinnyt. Millä valtio menee väliin näihin tällaisiin juridisiin futuuri- tai termiinkauppoihin? Sitä minä en ymmärrä, ja uskon, että ei mitenkään.

Mutta jollakin tavalla pitäisi nytten pohtia, mikä on se mekanismi, millä me pelastamme ne ihmiset. Siellä on paljon semmoisia ihmisiä, joiden tietämys pörssisähköstä ja näistä uusista sähkösopimuksista on ehkä puutteellinen. He joutuvat todella mahdollittamaan tilanteeseen, jossa heillä on esimerkiksi pienet eläkkeet, asuvat omakotitaloissa tai rivitaloissa, joissa on suora sähkölämmitys, ja sitten heidän uusi sähkösopimuksensa on semmoinen, johon heidän rahansa eivät riitä. Arvoisa ministeri, sitten totean, että mielellään siellä työ- ja elinkeinoministeriössä pohdittaisiin, löytyykö joku niin sanottu armahduskeino, mitä se tulee maksamaan ja voidaanko sitten katsoa, kuinka paljon ihmisiä on tämän tilanteen edessä.

Ihan sen verran sanoisin vielä, että kyllä äärimmäisen vaikeata on lähteä näitä sähkömarkkinoita yhtäkkiä muuttamaan, vaikka sieltä se kaasu poistettaisiin, koska se vaatii Euroopassa yhtenäisen päätöksen. Ja jos minä oikeassa olen, niin ministeri on tainnut monta kertaa yrittää tuolla Euroopan huippukokouksissa tätä tehdä, mutta se ei ole onnistunut. Toivotan onnea ja menestystä, että jos näitä markkinoita uudistetaan, niin ne uudistettaisiin sitten hallitusti sillä tavalla, että me päästäisiin ehkä eroon siitä aivan liian korkeasta, ikään kuin viimekätisestä tuotantomuodosta, jota kaasu on edustanut. Nyt kyllä kaasuvä-
rastot ovat täynnä ja hinta on pudonnut.

Lopuksi totean, että kyllä suomalaisille kävi nyt enemmän kuin tuuri tässä. Jos meillä olisi ollut 30 astetta pakkasta ja ei olisi tuullut, niin me emme olisi tässä tilanteessa. Nämä sähkön hinnat olisivat todella korkealla. Meillä on onneksi ollut Keski-Euroopassa sekä Suomessa lauha ilma, on tuullut paljon, ja vesivarastot Norjassa ja Ruotsissa ovat kohtalaisen korkealla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Vielä edustaja Vähämäki, ja sen jälkeen kuulemme ministerin vastaukset.

15.39 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tässä edustaja Niikko nosti esiin sen ongelman, mikä liittyy pitkiin sähkösopimuksiin, joissa on kiinteä hinta, ja edustaja Eestilä hyvin avasi sen asian, miten sähköyhtiöt ovat käytännössä myyneet edelleen asiakkaalle sen pitkän sähkösopimuksen mutta toisella kädellä ovat joutuneet ostamaan sen tuotetun sähkön kaksi vuotta etukäteen, kiinteällä hinnalla. Tässä on hyvin vaikea tilanne se, että jos sähköyhtiö sallii tämän sopimuksen katkaisun, niin jokuhan sen sähkön käytännössä kuitenkin maksaa, koska se on kiinteästi ostettu johdannaissopimuksella, ja käytännössä sen sitten sähköyhtiön muut asiakkaat omassa sähkölaskussaan maksavat. Tilannehan on kohtuuton — totta kai me käsitämme sen. Mutta jotenkin tästä pitäisi kuitenkin eteenpäinkin päästä, ja yksi vaihtoehto olisi, että pienillä askelmilla näiden pitkien sähkölaskujen sähkön hintaa tuotaisiin alaspäin, joten se lähtisi vaikka kuukausittain tai kahden kuukauden välein hiukan sieltä alenemaan.

Mutta sähkön hinnan ennustaminen on hyvin vaikeaa, niin kuin tässä on kuultu. Meillä on tätä ydinvoimahuoltoa, joissain maissa saattaa olla vesipulaa, päästöoikeuksien hinnat ovat nousseet huomattavasti viime vuosina, maakaasun hinta on heilahdellut, kivihiilen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

hinta samaten. Sitten tuulivoima, jolla ei valitettavasti ole säätövoimaa — jos tuulee paljon, saattavat yhtäkkiä spottihinnat tippua nolliin. Ja sitten Olkiluoto kolmonen — taas kuultiin tänään, että se viivästyy muutamalla päivällä. Ensi viikolla 14.2. alkaa tuotanto.

Meidän täytyisi tehdä kuitenkin sellaisia toimenpiteitä, joilla me saadaan sähkön hintaa pysyvästi laskettua huolimatta siitä, mitä maailmalla tapahtuu. Sähköntuotantokapasiteettia täytyisi pystyä nostamaan jollain tavalla ylemmäksi, ja ennen kaikkea pitäisi pitää nykyisin olemassa olevasta sähköntuotantokapasiteetista kiinni, eli viittaan nyt vaikka kotimaisiin polttoaineisiin ja CHP-tuotantoon eli yhdistettyyn sähkön- ja lämmöntuotantoon. Sitä täytyisi olla. Sitten säätövoimavelvoite pitäisi olla tuulivoimayhtiöillä, koska muutenhan sähkön hintaan tulee ihmeellisiä heilahduksia. Olisi hyvä, että heillä olisi säätövoimavelvoite. EU:n ilmastopaketteja ja muita EU-säädöksiä, mitkä saattavat nostaa sähkön hintaa tai vaikkapa päästöoikeuksien hintoja, pitäisi Suomen valvoa kansallisesti, ettei kohtuuttomia tilanteita pääse tulemaan — ettei pääse siis syntymään kohtuutonta tilannetta, että Suomelle langetetaan joitakin ilmastovelvoitteita, jotka nostavat sähkön hintaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

15.42 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia puheenvuoroista. — Sähkömarkkina kriisitilanteessa on äärettömän vaikea, äärettömän vaikea. EU-komissiohan on tuomassa uudistusta, mutta useinkaan uudistus kriisitilanteessa ei ole kaikein paras vaihtoehto.

Tässä tuli muutamia asioita, joihin kiinnitän huomiota:

Edustaja Suomela puhui energiarahasta, ja itse asiassa edustaja Niikko puhui sitten toimeksiannoista. Pitää paikkansa, että minä annoin toimeksiannon 13.12. tästä kertakorvauksesta, mutta edellisessä riihessä tehtiin jo, voisiko sanoa, tietyllä tavalla energiarahan tyyliä, eli siis laajemman tulo- ja alueperusteisen tuen kehittämistä päätös, ja sitä on tehty. Eli kyllä siinä puhuttiin kahdesta eri asiasta.

Edustaja Niikko viittasi myös maksuaikojen pidennyksiin: Kyllä se pitää jokaisen sitten itse hakea. Ei ulkopuolinen voi tietää, mikä on henkilökohtaisen talouden tilanne, että haetaanko. [Mika Niikko: Mutta perintä!] Mitä se perintätilanne on, niin en usko, että koko perintäjärjestelmää ruvetaan muuttamaan, mutta varmasti kohtuullisuuden hakeminen on siinä kaikkein tärkein.

Tässä oli useammassakin puheenvuorossa tukien kohdentumisesta: Äärettömän vaikea asia. Jos meillä olisi vuosi kaksi aikaa, me pystyttäisiin varmasti rakentamaan semmoinen tekninen järjestelmä, jolla pystyttäisiin huomioimaan varallisuutta, mutta esimerkiksi tässä tilanteessa, jossa se menee sähköyhtiöitten kautta, ei me voida antaa yksittäisten ihmisten tulo- ja varallisuustietoja sähköyhtiöille. Se tulee niiden laskun kautta. Eli yksityisyyden suoja on tässä verrattain tiukka.

Nyt pitää koko ajan muistaa, kun tässä tuli nyt jo kritiikkiä, onko ajankohta oikea ja että ollaan myöhässä, että tämä on kaikkein nopeimpaan, mitä pystytään puristamaan ajankohdasta, ja ymmärrän kyllä arvointineuvoston kritiikin, koska tämä on tuotu nopeasti. Mutta kun me ruvetaan tekemään isompia muutoksia, niin sitten me lauletaan Suvivirttä ennen kuin tämän talven energiatukia maksetaan. Tämä on valitettavasti totuus. Eli se yksinkertaisuus on tässä äärettömän vaikea.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

Aivan mahdoton sanoa, mikä tulevaisuus. Oikeastaan jos katsoo vuoden vanhoja futuurihintoja, niin nekään eivät viitanneet näihin hintoihin, mitä nyt sitten loppujen lopuksi tuli, ja hyvinkin pienillä liikkeillä tilanne voi muuttua.

Tässä useammassa oli myös määräaikaisten purkamisesta: Se on aivan kuten edustaja Vähämäki sanoi. Yhtiö on ostanut ne tietyllä tavalla sisälle ja laskuttaa, ja sitten toisaalta tässä tulee — taitaa olla yksi vanhimpia kaupan lakeja — kahden osapuolen vapaaehtoisesti tekemä sopimus. Sitä ei voi purkaa muuten kuin molempien yhteisellä sopimuksella, eli se vaatisi, että energiayhtiö olisi sitten valmis niitä purkamaan. Eli valtio ei voi sanoa kahden osapuolen välistä sopimusta irti, tai ainakin se joutuu silloin kyllä maksumieheksi siinä.

Edustaja Laakso kysyi yritysten tilanteesta: Me ollaan siinä tilanteessa, että meillä on käytännössä valmis takataskuversio siihen, mikäli yrityksille tullaan aloittamaan tukien maksu. Tilanne on siellä se, että alakohtaiset erot ovat erittäin isoja. Meillä on muutama ala, joka on selkeästi isoissa ongelmissa, mutta nyt taas kun hinta näyttää menevän alas-päin, on oikeastaan semmoinen jatkuva arviointi menossa. Mutta se versio meillä on käytännössä jo valmis.

Ja täytyy kyllä edustaja Eestilään yhtyä siinä, että korkeammat voimat olivat meidän puolellamme ja Putinia vastaan tänä talvena.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan... [Juha Mäenpään välihuuto] — Anteeksi? [Juha Mäenpää: Ei voi olla totta!] — 45 minuuttia, joka tähän oli varattu, on nyt kulunut, vähän reilustikin. Mutta ollos huoleton, asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.47.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.36.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.36 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on täällä nyt käsittelyssä hallituksen esitys takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä ja myös sähkölaskujen maksuaikojen venyttämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Tuosta, mitä nyt viime syksyn jälkeen on tapahtunut, haluaisin nostaa näitä asioita esiin. Ymmärrän toki, että tämä lainsäädäntö ei ole mikään helppo tehdä ja se ei varmasti tule koskemaan kaikkia tasapuolisesti.

Kyllä ensimmäisenä täytyy todeta, että itse en pysty sitä todistamaan, mutta kyllä tässä mielestäni semmoisia hintamanipulaation merkkejä on ilmassa. Sähkön hinta nousi pörssissä todella ylös, ja osalla henkilöistä oli jo pörssisähkö ja osalla sitten kiinteä sähkö. Minulla itselläni on ollut kiinteä sähkön hinta, ja jatkunee tästä noin vuoden vielä semmoinen kohtuullisen hintainen kiinteä sopimus. Tulevaisuus sitten näyttää, mitä se on jatkossa. Kuitenkin sähköntuotannosta huomattava osa on ydinvoimaa ja vesivoimaa, ja näiden kus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

tannuksethan eivät ole nousseet mihinkään, mutta silti hinta on kivunnut ylös, ja se johtuu ehkä viallisesta lainsäädännöstä, joka ei toimi tällaisena kriisiaikana.

Sitten miten kohdellaan kansalaisia nyt tämän lakimuutoksen avulla? Tiedän, että tämä on vaikea tehtävä, ja en usko, että sitä pystyy tekemään millään tavalla oikeudenmukaisesti, koska on erilaisia lämmitysmuotoja — toiset lämmittävät sähköllä, toiset öljyllä, joku maalämmöllä, joku lämpöpumpulla, joku polttamalla puuta, joku polttamalla turvetta, joku polttamalla puupellettejä — ja nämä kaikki käyttäytyvät eri lailla. Sitten on erikokoisia talouksia; toisessa asuu yksi ihminen, toisessa jopa kymmenen ihmistä. Sitten on vielä erilaisia asuntoja — toiset asuvat yksiossissa ja toiset omakotitalossa, toiset hyvin nykyaikaisessa ja toiset vanhemmassa — ja sähkönkulutus niissä on erilainen. Tosiaan itselläni on sellainen tilanne, että me lämmitetään puulla ja meidän sähkölasku on pysynyt kohtuullisena — se on ollut kuukaudessa noin 250 euroa sisältäen siirtohinnan — mutta me ollaan jouduttu tätä puidenpolttoa tekemään jo vuosikausia, koska ei meillä ole ollut varaa lämmittää millään muulla keinoin.

Kävin kummilikkani tykönä ja kauhistuin, kun hänellä oli viisinkertainen hinta sähkössä verrattuna siihen, mitä meillä. Kun kävin siellä, hän oli kynttilän valossa, toki oli televisio päällä ja katsoi sitä, ja olin aivan kauhuissani, että mikä on hänen sähkölaskunsa. Mutta hänet on pelastanut se, että heillä poltetaan turvetta, ja siellä oli huomattavasti pienempi sähkölasku kuin meillä. Toivoisin, että täällä salissa pystyttäisiin nyt miettimään myös, mikä on esimerkiksi turvelämmityksen vaikutus sähkön kulutukseen. Täällä ei kukaan piittaa siitä kulutuksesta, mitä se on, kun puhutaan vain hinnasta.

Toinen asia, mikä on huolenaiheeni, on, että nyt kun puupellettien hinta on noussut äärimmäisen ylös, niin sellaiset ihmiset, jotka ovat lämmittäneet puupelleteillä, polttavat ruokakauraa, koska se on halvempaa polttaa kuin puupelletti. Tämä on ihan käsittämätön tilanne, joka jollakin lailla olisi syytä huomioida.

Tämä huomioi nyt vain sähkön hintaa eikä ollenkaan esimerkiksi öljyn hintaa tai polttopuiden hintaa tai puupellettien hintaa tai turpeen hintaa. Ehkä tulisi huomioida jollakin lailla myös ne, jotka ovat säästeliäästi toimineet tähänkin asti.

Kerroin ministeri Lintilälle jo syksyllä, kun öljyn hinta oli korkealla, noin 20 senttiä kilowattitunti, ja sähköstä ennustettiin olevan pulaa, että tulisi huomioida myöskin sellainen tilanne, että kun omakotitaloissa, jotka öljyllä lämpiävät, on lähes aina sähkövastus mukana, niin jos ne ovat edullisella sähkösopimuksella varustettuja, niiden kannattaa mieluummin käyttää sähköä lämmittämiseen kuin lämmittää sillä öljyllä. Elikkä energiatukea voisi myös maksaa öljylämmitteisille taloille.

Tuulivoimaa, joka on mielestäni tähän asti toiminut markkinahäiriikkönä, ei saisi suosia ilman sitä, että sillä on säätövoimavelvoite. Elikkä tuulivoimaloilla, joita rakennetaan nyt innolla, kaikilla pitäisi olla jonkinlainen varakeino siihen, että kun ei tuule, niin ne joutuvat tarjoamaan säätövoimaa jollakin muulla.

Lopuksi tuossa keskustelussa nousi esille vielä se, miten päästä eroon kalliista sähkösopimuksista, joita ihmiset ovat nyt tehneet hädissään, ovat saattaneet tehdä sopimuksen, joka on jopa 35—40 senttiä. Tätäkin ovat jo sähköyhtiöt yrittäneet jollakin lailla tulpata, että sitä ei voi tehdä. Onko ainut keino sitten tehdä niin, että muuttaa pois siitä ja siirtää sähkösopimuksen vaimonsa nimiin? — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

17.44 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys sähkötuesta on aikansa lapsi ja tarpeellinen tässä ajassa, mutta mitä olen moneen, moneen kertaan sanonut, niin meidän pitää kiinnittää huomiota kotimaisen energiantuotannon parantamiseen. Ja tämän ilmastopolitiikan nimissä tehty vääntö, joka ei perustu tosiasioihin, on minusta Suomen poliittisen historian surullisin tarina. Meillä on päästöjä liioiteltu se 15 miljoonaa tonnia, ja se maksaa suomalaisille päästökaupan hinnalla puolitoista miljardia joka vuosi. Elikkä me lähetämme täältä eduskunnasta joka vuosi puolentoista miljardin terveiset kuluttajille sen tautta, että olemme suostuneet tämmöiseen ilveilyyn. Ja se, mikä tuossa on pahinta, on se, että nyt kun me olemme turvetta ajaneet alas omilla tietoisilla päätöksillämme tuolla maailman turuilla, niin tällä hetkellä, kun katselin eilisiltana netistä tietoja, maailmalla kivihiilen käyttö kasvaa. Siis hiiltä työnnetään ilmakehään minkä ikinä kerkeää. Me täällä Suomessa riudumme ja kiusaamme vanhuksia, lapsiperheitä ja pienituloisia ihmisiä nostamalla energiahintaa näillä keinotekoisilla päätöksillä, mikä lisää hiilidioksidia ilmakehään, ei palvele ilmastopolitiikkaa ja tuhoaa suomalaisia työpaikkoja.

Meillä on tilanne nyt se, kun turvetta on lopetettu — anteeksi, turpeen hintaan on saatu keinotekoisesti valtava lisä — että nykyisellä turpeen hinnalla, kun se on päästökaupan kautta tehty valtavan kalliiksi, Suomen suurissa voimalaitosten kattiloissa palaa nyt valtavat määrät kuitupuuta ja huonolaatuista tukkia.

Kävin viikonloppuna itse katsomassa ja kuvasinkin kameralla Enocellin sellutehtaan puulaanin — lähes tyhjä, laitoksella, joka käyttää kolme miljoonaa kuutiota puuta vuoteen. Totta kai siihen laanin tyhjyyteen vaikuttaa Venäjältä tulleen puun loppuminen, mutta kun valtavat määrät pohjoiskarjalaista puuta ajetaan suoraan voimalaitoksiin, isoihin voimalaitoksiin, poltettavaksi, niin sitten me täällä itkemme, miksi meillä menee huonosti. Tässä talossa ei ole yhtään kansanedustajaa, joka haluaa kuulla sen uutisen, että sellutehtaita tässä maassa pannaan kiinni. Se hetki on lähellä, ei tietenkään sitä kukaan firma ole ilmoittanut vielä, mutta pitää meidän sen verran kauaskatseisia Suomen eduskunnassa olla, että me näemme sen, että tällä menolla Suomessa lakkautetaan metsäteollisuutta. Olkoon viimeinen varoitusmerkki se, että UPM on investoinut kolme suurinta investointia viime vuosina ulkomaille: Uruguayhin, Saksaan, Hollantiin Rotterdamiin. Kaikki suomalaiset miljardit ovat menneet sinne. Ja nyt kun mennään vähän aikaa eteenpäin, minä joka ilta toivon, että tällaista kauhunpäivää ei tule, että sellutehtaita ja sahoja pannaan kiinni, mutta tällä politiikalla, mitä me täällä tehdään, varmasti tulee se päivä eteen. Korostan: kukaan metsäyhtiö ei ole sanallakaan hiiskahtanut tästä minulle, ei kukaan. Mutta sen verran pitää pelisilmää olla, että osaa lukea tätä peliä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että Suomen eduskunta puuttuu tähän. Kun meitä on täällä paikalla kaksi kansanedustajaa salissa kunnioittamani puhemiehen lisäksi, niin toivoisin, että tämä viesti leviää laajemmalle, koska tässä asiassa on leikki kaukana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.47 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen on täysin oikeassa meidän CHP-laitoksista, jotka ovat polttaneet isoissa määrin aikaisemmin turvetta, että tämän hallituskauden aikana osassa näistä turvelaitoksista on muutettu kattilat sillä tavalla, että siellä on ruvettu tuottamaan lämpöä ja sähköä puuhakkeella. Nämä lämpöyhtiöt ovat saaneet valtion tukea siihen, että ne ovat vaihtaneet kattilan tyyppiä, ja nyt niissä on poltettu juuri sitä puutavaraa, joka on pois meidän metsäteollisuudelta. On totta, että siellä on pol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

tettu murskattua kantoa ja murskattua rankaa, mutta nyt, kun sitä puutavaraa ei ole, turvetta ei ole riittävästi, siellä palaa puuteollisuuden ainespuu. Tämä on ihan täysin järkyttävää.

Ja kuten äsken puheessani nostin esiin, siellä palaa jopa ruokakauraa. Nämä ovat pienempiä laitoksia varmaan, mutta olen saanut tietooni, että isoillekin laitoksille on jo tarjottu kauraa poltettavaksi. Eihän tässä ole mitään järkeä. Pitää pysäyttää tämä hulluus, mikä tätä maata vaivaa.

Huomenna jatkamme Turve uusiutuvaksi -kansalaisaloitteen käsittelyä talousvaliokunnassa. On mielenkiintoista nähdä, mitä siinä tapahtuu. Se olisi meidän pelastus. Se toisi tänne maahan hyvinvointia, se pelastaisi meidän taloutta, jos me voisimme rehellisesti käyttää turvetta, kuten sitä on käytetty kymmenien vuosien ajan sekä lämmön että sähkön tuotannossa.

Tähän meidän pitää palata. Toivotaan, että huomenna eduskunnassa järki voittaisi tämän. Mentäisiin siihen, minkä biologinen fakta, tiede ja tutkimus ovat osoittaneet, että meillä kasvaa turvetta vuosittain 40 miljoonaa kuutiota. Se tarkoittaa sitä, että turve uusiutuu. Toivomme, että tämän vuosittaisen kasvun verran voisimme käyttää jatkossakin turvetta energiana, kasvaturpeena ja kuiviketurpeena. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi sen verran tulevasta lämmityskaudesta, ei siis tästä vaan seuraavasta, että niin kuin sanoin, nyt meillä poltetaan valtavat määrät muuta kuin pellettiä ja paletti on muuttunut arvokkaan puun polttamiseksi, vaikka niin ei pitänyt käydä. Se vaikuttaa sähkön hintaan, mitä me nyt olemme parhaillaan tukemassa tai suunnittelemassa sen tukemista. Jos osataan viisaasti polttaa turpeen ja hakkepuun, metsähakkeen, yhteisestöistä... Kannattaa muistaa, että kun valtavat määrät Suomessa vuosittain poltetaan puun kuorta — kun puu tuodaan metsästä sahalle tai sellutehtaalalle, siitä tulee se reilu kymmenen prosenttia tilavuudesta, joka motista, kuorta ja muuta sälää, joka puun kuorinnan ja käsittelyn yhteydessä yli jää, ja se on lähes kymmenen miljoonaa mottia, mitä tulee sieltä märkää kuorta, joka ei pala ilman tukipolttoainetta, ei vain pala — ja sinne kun pannaan kuiva turve sekaan, niin saamme maailman tehokkaimman lämmityspolttoaineen, jonka hyötysuhde on 90 prosenttia, ja yli 3 000 megaa tulee valtakunnan verkkoon sitä kautta sähköä CHP:nä. Jos tämä menetetään, niin olemme yhä syvemmällä suossa, ja sitten lämmityskaudelle 2023—2024 meillä ei ole mitään varastoja. Minimiarviot, joita huippuasiantuntijat Suomessa ovat esittäneet, ovat, että meillä pitää olla yli kymmenen terawattituntia turve-energiaa varastoissa eli yli kymmenen miljoonaa kuutiota jyrinturvetta varastoissa, jotta selviämme seuraavasta talvesta. Ja sitä pahentaa vielä, arvoisa puhemies, se, että meillä on menossa voimakas metsäteollisuuden sahojen lama. Sahatavaraa tehdään vähäsen, ja sitä kautta ei synny pintahaketta, siis ei synny kuorta eikä sitä poltettavaksi menevää jaetta. Se vähentää kotimaisen energiapuun määrää edelleen, ja sekin on sitten korvattava kotimaisella runkopuulla.

Arvoisa puhemies! Tällä keinoin olemme onnistuneet eduskunnassa luomaan Suomen köyhdyttämisen automaatin, joka toimii aivan varmasti. Se johtaa siihen, että metsäteollisuus pistää — sitä en toivo mutta pahoin pelkään, että pistää — tehtaita kiinni puupulan takia, ja se johtaa massiiviseen työttömyyteen ja valtaviin konkursseihin, koska jokaisen sellutehtaan takana sijaitsee valtava määrä metsäkoneurakoitsijoita, eri tavoilla työtään metsässä tekeviä ihmisiä, toimihenkilöitä, toimistotyöntekijöitä, suunnittelijoita, insinöörejä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 163/2022 vp

metallipajoja, energian kuljettajia ja vaikka mitä. Koko tämä ketju kun katkeaa, Suomelle käypi huonosti.

Arvoisa puhemies! Toivon, että sitä päivää minun ei koskaan tarvitsisi nähdä, mutta sen verran olen jo näitä metsäasioita elämäni aikana tehnyt ja joutunut itse kokemaan, että tämä tie on meillä edessä, ja nyt jos sitä ei älytä tässä talossa katkaista, niin sen sitten markkinat tekevät. Vilho Koskelaa Tuntemattomasta sotilaasta lainatakseni se on sitten se isomman riesan tie.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.